

Slovenski dom

Štev. 101

V Ljubljani, v sredo, 5. maja 1943-XXI

Leto VIII.

Izključna pooblaščenka za oglaševanje italijanskega in tujega
izvora: Unione Pubblicità Italiana S.A., Milano.Uredništvo in uprava: Kopitarjeva 6, Ljubljana.
Redazione, Amministrazione: Kopitarjeva 6, Lubiana.Concessionaria esclusiva per la pubblicità di provenienza italiana
ed estera: Unione Pubblicità Italiana S.A., Milano.

Bollettino n. 1074

Azioni di artiglierie e reparti avanzati in Tunisia

Un sommergibile nemico affondato

Il Quartier Generale della Forza Armata comunica:

Nella regione settentrionale tunisina le truppe dell'Asse hanno sgomberato la località di Mateur; sul rimanente fronte saltuarie azioni di artiglieria e vivace attività di reparti avanzati.

Centri logistici dell'avversario sono stati battuti in attacchi notturni, da formazioni della nostra arma aerea.

Una nostra corvetta al comando del capitano di corvetta Alberto Coccaccia di Ancona ha affondato un sottomarino nemico. Il comandante, 5 ufficiali e 41 uomini dell'equipaggio sono stati catturati.

Vojno poročilo št. 1074

Topniški in ogledniški nastopi v Tuniziji

Potopitev nasprotnikove podmornice

Italijansko uradno vojno poročilo št. 1074 pravi:

Na severnem tunizijskem predelu so osne čete izpraznile kraj Mateur. Na ostalem bojišču so se menjavali topniški nastopi in živahno delovanje prednjih oddelkov.

Oddelki našega letalstva so v nočnih napadih tolkli nasprotnikova preskrbovalna središča.

Neka naša korvetla pod poveljstvom korvetnega kapitana Alberta Coccaccia iz Ancone je potopila eno nasprotnikovo podmornico. Poveljnik, pet častnikov ter 41 članov posadke je bilo zajetih.

Uspehi osnih držav pri potapljanju nasprotnikovega ladjevja v letošnjem četrtletju

Berlin, 5. maja. s. Ako se primerjajo uspehi, ki so jih nemške letalske in pomorske sile dosegle v prvih štirih mesecih letošnjega leta, z uspehi v prvih štirih mesecih lanskega leta v boju proti angleško-ameriški trgovski plovi, poudarjajo v nemških vojaških krogih, potem letošnji uspehi za 15% presegajo lanske.

Letos je bilo potopljenih 400 nasprotnih ladij za 2.500.000 ton, lani pa 334 ladij za 2.100.000 ton. Uspehi, ki so bili doseženi letos so veliki, brez oziroma na dejstvo, da se število potopljenih ladij stalno večja, posebno če še upoštevamo, da so pre-

tekli mesec divjale nad oceanskimi potmi silne nevihte. V tej zvezi je treba poudariti, da so nemške podmornice v aprilu potopile 98% vseh ladij, dočim so marca nemške podmornice k uspehom prispevale z 92%.

K uspehom, ki jih je doseglo nemško orožje, je treba potem prišteti tudi uspehe, ki sta jih proti sovražnemu trgovskemu brodogojstvu dosegli Italija in Japonska v prvih štirih mesecih letošnjega leta. Potopljenih je bilo nad milijon ton sovražnega brodogojstva. Tako lahko rečemo, da je bilo od 1. januarja pa do 30. aprila vsega uniče-

nih 3.500.000 ton nasprotnikovega trgovskega brodogojstva. Končno pravijo v istih vojaških krogih, da so nemške pomorske in letalske sile od začetka vojne pa do danes potopile za 12.100.000 ton brodogojstva in da so sile trojne zveze v istem času potopile nasprotnega trgovskega brodogojstva v celem za 31 milijonov ton.

Nova italijanska mesta na častnem seznamu vojnih pohablencev

Rim, 5. maja. s. Kakor je »Uredbeni list« fašistovske stranke že poročal, so tista mesta, ki jih je nasprotnikov bes najhuje prizadel, bila vpisana v častni seznam italijanskih vojnih pohablencev. Turin in Genova sta prva dobila to priznanje, ki se zanj potegujejo vsa prizadeta mesta in so ponosna, da so pristeta med vojake, ki v lastnem mesu nosijo neizbrisljivo znamenje o izpolnjeni dolžnosti. Zda so to priznanje slovesno dobila še mesta Napoli, Palermo, Cagliari, Messina in Trapani, ki v tem trenutku neustrašeno prenašajo poglavito težo napadov nasprotnika, ki svojih ciljev nič ne izbira. Vodja italijanskih vojnih pohablencev ter drugi voditelji pohabljenkega združenja podojejo v ta mesta, da pripnu znamenje pohabljenstva na njihove prapore.

Nemški uspehi v boju proti angleškemu, ameriškem in ruskemu letalstvu

Berlin, 5. maja. s. Aprila so nemški letalski oddelki in protiletalsko topništvo zbili 669 angleških in ameriških letal, od katerih jih na Sredozemsko bojišče odpade 257.

Berlin, 5. maja. s. Kakor javljajo iz pristojnih krogov, je sovjetsko letalstvo od letošnjega januarja pa do danes na vzhodnem bojišču izgubilo 4076 letal.

Berlin, 5. maja. s. Severnoameriško letalstvo je meseca aprila izgubilo, kakor poročajo iz zanesljivega vira, 967 letal, pri čemer so vštete izgube, ki jih je to letalstvo imelo v Evropi in Severni Afriki. 482 letal, po večini večmotornih bombnikov, je sestrelilo nemško protiletalsko topništvo na Norveškem, nad zahodnim zasedenim ozemljem in nad Nemčijo pri nasilnih napadih na civilno prebivalstvo. 485 letal pa je bilo zbitih na tla na italijanskem bojnem terišču. Sestrelilo jih je italijansko in nemško letalstvo, osna mornarica in italijansko-nemške sile, ki nastopajo v Severni Afriki.

Najnovejše nasprotnikove bedastoče

Rim, 5. aprila. s. Včerajšnja »Dokazila o nasprotnikovi bedastoči« pravijo:

»Daily Mail« trdi v dopisu iz Madrida, da je nemški maršal Keitel bil imenovan za poveljnika italijanske protiletalske obrambe.

V nekem drugem dopisu iz Madrida zagotavlja isti list, da je zavezniška zasedba otokov Kerkenna pred Šfakom »povzročila« v Italiji hudo bojazen, zlasti glede usode Lampeduse in Pantellerie, potem pa tudi večjih italijanskih otokov. »Dopis nadaljuje: »V madridskih diplomatskih krogih vedo, da je Mussolini že zapovedal svojim vojaškim pomorščikom in letalskim sodelavcem, naj pripravijo načrte za obrambo otokskih prednjih postojank in naj se ne brigajo za druga bojišča, niti ne za bojišče v Afriki. Mussolini namreč sodi, da se to vprašanje tiče samo in zgolj Italije.

»Daily Sketch« trdi, da je poglavar nemške policije Himmler poslal v Rim polkovnika Rimmerja, »strokovnjaka za pobijanje sabotažev, da bi se posvetoval z voditelji Ovre.

»Daily Telegraph« trdi v nekem dopisu iz Carigrada, da so v Italiji izbruhnili hudi neredi in da je notranji položaj države »zmeden«.

»Daily Sketch« poudarja, da so vse italijanske vojske in civilne oblasti dobile opozorilo, naj bodo pripravljene na invazijo.

»Times« prinaša Reuterjevo poročilo o imenovanju novega vodstva fašistovske stranke ter o spremembi pravil. Poročilo prinaša pod naslovom »Mussolini zahteva od fašistov novo prisego«.

Stalinove čestitke angleškemu letalstvu

Lisbona, 5. maja. s. Iz Londona poročajo, da so listi objavili naslednjo novico: »Maršal Stalin je poslal našemu ministrstvu predsedniku Churchillu v odgovor poslanico, v kateri poveličuje letalsko bombardiranje nemških mest. Poslanico maršala Stalina je Churchill poslal poveljstvu angleškega letalstva, slednje pa jo je razglasilo podrejenim edincem.«

Rooseveltove težave z ameriškim rudarji

Stockholm, 5. maja. s. Newyorški dopisnik švedskega lista »Dagens Nyheter« poroča, da je Roosevelt včeraj imel po radiu govor na ameriške rudarje in da je pri tem njegov glas razločno izdal vsi resnost položaja. V njegovih besedah je bilo moči zaznati občutek o polomu in to je močno vplivalo na množice. Rudarji bolj in bolj čutijo, da jih javnost obsoja, dasi priznava upravičenost njihovim zahtevam po višjih mezdah. Vendar pa ostro obsoja načine, s katerimi skušajo rudarji svoj cilj doseči. Zadoستoval je, da je newyorški župan La Guardia samo izrekel ime Lewisa, voditelja delavskih organizacij, pa so se že iz ust 50.000 poslušalcev oglasili siloviti ugovori in zmerjanje. Domnevajo, da bo vlada prevzela in izvajala nadzorstvo nad pridobivanjem premoga vse do konca vojne, kar na sedanjih težavah nič ne olajšuje.

Nadaljevanje obrambnih bojov pri kubanskem mostišču

Hudo obstreljevanje Petrograda - 14 angl. bombnikov zbitih na zahodu

Hitlerjev glavni stan, 4. maja. Vrhovno poveljstvo nemške vojske je objavilo naslednje uradno vojno poročilo:

Sovražnik je nadaljeval svoje hude napade proti kubanskemu mostišču, vendar tudi včeraj ni mogel doseči nobenih uspehov. Hudi obrambni boji trajajo dalje.

Na ostalem vzhodnem bojišču je dan potekel mirno. Težko topništvo kopne vojske je z dobrim učinkom obstreljevalo za vojno važne naprave v Petrogradu.

Nemška sodba o »sporazumni« rešitvi spora med Sovjeti in poljsko vlado

Berlin, 5. maja. s. Glasilo nemškega zunanjega ministrstva »Diplomatsko politična korespondenca« se bavi s sporom med sovjetsko in poljsko begunsko vlado v Londonu in označuje sporazumno re-

šitev, ki sta si jo izmislila v soglasju s sovjetsko vlado, takole:

1. Sovjeti, ki si žele odstranitev poljske begunske vlade, so se za zdaj zadovoljili s tem, da so stopili v stik s poljskim zastopnikom Kereškega vrste. V tem je treba videti Stalinovo popuščanje Veliki Britaniji, ki se je borila za to, da bi obvarovala svoj ugled pred poljsko begunsko vlado.

2. Stalin se je oddolžil Angliji in Ameriki za izkazano sodelovanje s tem, da je hvalil in povečeval uspehe angleško-ameriške vojske v svoji dnevni zapovedi, naslovljeni na rdečo vojsko dne 1. maja.

3. Stalinovo popuščanje omogoča Angliji in Ameriki, da bošta branila Sovjete zaradi pokolja v Katynskem gozdu, čeprav Stalin doslej še ni pokazal najmanjšega kesanja nad svojimi grehi.

V tej zvezi članek pristavlja, da pomenijo angleški in ameriški ustrahovalni letalski napadi na italijanska in nemška mesta izpolnitev želja, katere je izrekel Stalin.

Odgoditev sej madžarske zbornice za nedoločen čas

Budimpešta, 5. maja. s. Na včerajšnji seji je predsednik madžarske zbornice prebral regentov odlok, s katerim je delo zbornice odgodelo za nedoločen čas.

Budimpešta, 5. maja. s. Predsednik vlade Kallay se je udeležil tedenskega sestanka vladne stranke, pri kateri so bili navzočni člani vlade in predsednika obeh zbornic, kakor tudi številni poslanci in senatorji. Imel je govor, v katerem je med drugim povedal: Vlada, katere delo se opira na zaupanje ustavnih teles, je trdno odločena obdržati pobudo v vseh vprašanjih, ki se nanašajo na vodstvo vojne in na zunanjo politiko. Govornik je med navdušenim ploskanjem poudaril, da vlada nikakor ne bo krenila s poti, ki si jo je začrtala za izvajanje zunanje in notranje politike. Končno je povedal, da odgoditev parlamentarnega dela ne pomeni popuščanja v delu vlade. Vlada bo znala spriči odgoditve parlamentarnega dela prevzeti v korist države naloge in odgovornost, pa naj bo še tako pomembna, in bo znala upoštevati podporo vladne stranke, ki predstavlja večinski izraz javnega mnenja. Živo odobravanje je pozdravilo izjave predsednika vlade.

Vesti 5. maja

V Budimpešti so bila zaključena trgovinska pogajanja med Madžarsko in Švedsko.

Zastopniki mednarodnega združenja za pobijanje jetike so v Budimpešti končali svoje delo. Posvetovanj so se udeleževali najsvetlejši zdravniki iz različnih dežel in proučevali najboljša sredstva v boju proti jetiki v vojnem času.

V južnoafriški luki Capetownu se je upri oddelek zamorskih čet. Zamorci so se uprli, da bi jih ukrali na ladje. Prišlo je do pobojev med policijo in vojaki. Angleži so morali poslati na pomoč bataljon vojaštva, da je naredilo red. Prijeli so mnogo zamorskih vojakov.

Čiti morijo, do kakršne je prišlo 5. aprila. Prva poročila govore o hudih izgubah prebivalstva v Antwerpen, toda zdi se, da za zdaj še ni potrjeno, da bi bilo razrušenih veliko stanovanjskih hiš. Od protiletalskega topništva sta bili zadeti dve letali, in sicer en štrimotornik in en lovec, ki sta treščila na tla v okolici mesta.

Imenovanje novih nadzornikov fašistovske stranke

Rim, 5. aprila. s. »Uredbeni list« fašistovske stranke objavlja: Duce je določil spodaj naštetih tovarš, da bodo služili revoluciji kot nadzorniki stranke: Nadzorniki niso člani vodstva stranke, temveč so pri izpolnjevanju svoje naloge podrejeni naravnost glavnemu tajniku. Dosedanji nadzorniki, ki jih ni v tem seznamu, so razrešeni poslov. Imenovani so: Aielli Umberto, Ceratto Giuseppe, Orsi

Alessandro, Bonamici Sandro; Borsani Carlo, odlikovan z zlato kolajno, vojni alepec; Fantozzi Dino; Assabio Leonardo; Fossa Davide; Gagglioli Olao; Gatto Salvatore; Giuliani Sandro; Giunta Francesco; Manaresi Angelo; Mittica Domenico; Oeffettu Martino; Paladino Pasquale; Pignatelli Valerio; Ravasio Carlo; Sangiorgio Giorgio Maria, Tarchi Angelo, Teclio Vincenzo.

General Franco o svobodnjaštvu, marksizmu in novem redu

Huelva, 5. maja. s. General Franco je prispeval v Huelvo, kjer ga je prebivalstvo navdušeno sprejelo. Najprej je šel po mestu, nato pa se je podal na sprehod po pristaniškem pomolu, kjer je stopil na velik oder, dočim so zastopniki in višji uradniki zavzeli mesta na sosednih odrih. Ko se je navdušenje, s katerim je ljudstvo sprejelo generala Franca, poleglo, je visoki gost dobil od župana v dar »meč zmag« kot znamenje moči in pravičnosti. Potem je imel govor.

Dejal je, da je ponosen, ko vidi, kako je španski narod složen in resen ter močan in kako je v tem vsem narodom lahko za zgled. Poudaril je, da špansko falangistično gibanje ni morda kakšen muhast dogodek, pri katerem bi šlo samo za oblast, pač pa pomeni vrnitev Španije k njenemu praveemu notranjemu bistvu, to se pravi k enotni oblasti, ki so jo uvedli španski katoliški kralji in ki je dala Španiji njeno zgodovino in imperij. Poveljeval je nato življenjsko silo španskega naroda, ki je vedno pokazal bistrost, junaštvo in navdušenje, ko je služil svetu ter z žrtvami in krvjo ustvarjal nove države. Pripomnil je, da propadanje Španije ni bilo propadanje španskega ljudstva, pač pa španskih vodilnih slojev in njihove politike. Zato se je španski narod uprl misli na domovino, ki bi bila za Špance premejnina in brezdelnem materializmu voditeljev, ki ga je oviral, da ni mogel uresničiti svojih težej.

General Franco je nato dejal, da je Španija danes velika in svobodna in da gre kar najslavnejši bodočnosti naproti. Omenil je, da so trije načini vladanja nad narodi: svobodnjaški, marksistični in totalitarni. Falangistično gibanje je odločno proti svobodnjaštvu in njegovim zlaganim evoboščinam, ker je svobodnjaštvo uvedlo pod krinko demokracije kapitalizem, suženjstvo in odpravo

krščanstva in iznašlo trgovskega človeka, ki mu je pustilo je to svobodo, da uprizarja bratomorne boje, ali pa da ga prodajajo kot sužnja.

Prav tako je falangistično gibanje — je nadaljeval general Franco — proti marksizmu, ki ustvarja še hujše suženjstvo, kakor pa svobodnjaštvo. Marksizem je odpravil človeka in ustvaril pošast, ki je popoln gospodar vsega bogastva, ustvaril je državni kapitalizem, ki je hkrati izkoriščevalec in policaj, kakor kaže boljševiški zgled v Rusiji, kjer vlada najhujša in najstrašnejša beda.

Tretji način vladanja je totalitarni. Ta temelji na krščanskih morali in ga je rodila zgodovina narodov ter si ga je izbralo tudi falangistično gibanje. Država ne drži križem rok v boju med ljudmi, odpravlja izkoriščanje človeka po človeku in postavlja družbo na njeno naravno podlago. Občina, družina in sindikati ustvarjajo vladavino, ki temelji na pravi svobodi, zakaj človek je resnično svoboden le tedaj, kadar je rešen revščine in kadar njegovo svobodo uravnava postava. Narodi, ki zlorabljajo svojo svobodo, so res vselej padli v suženjstvo.

Svoja izvajanja je general Franco končal s tem, da je naročil španskemu narodu, naj mu bo pri ercu dostojanstvena španska stvarnost in naj se vendar da pregovoriti, da je velika in nesmrtna domovina mogoča le, če bodo vladale disciplina, sloga in vera.

Po govoru je general Franco prisostvoval sprevedu, v katerem je šlo nad 22.000 falangistov. Spreved je potekel ob navdušenih manifestacijah ljudskih množic. Potem je general s spremstvom zapustil oder in odšel v Puntasebo, od koder se je z ladjo odpeljal v Kabido, kjer so v tamkajšnjem zgodovinskem samostanu priredili kosilo.

Nov ustrahovalni napad na Antwerpen

Berlin, 5. maja. s. Pozno zvečer so se izvedele iz pristojnega vira naslednje podrobnosti o novem ustrahovalnem napadu ameriških letal na Antwerpen. Okrog 45 letal vrste »Boeing« se je prikazalo v višini kakih 7500 metrov nad mestom v spremstvu velike skupine lovskih letal vrste »Spitfire«. Ob prvem naznanilu, da se bližajo nasprotnikova letala, so se nemški lovci takoj dvignili, da bi ameriška letala prestregli, nemško protiletalsko topništvo pa je začelo takoj z uspešnim zapornim ognjem. Med civilnim prebivalstvom je precej mrtvih in ranjenih. Med žrtvami je tudi tiskrat več otrok. Nemški obrambi se je posrečilo prepre-

Ameriške spletke za zagotovitev francoskega zlata in vojnega brodogojstva na Martiniqueu

Berlin, 5. maja. s. V nemških političnih krogih z živim zanimanjem spremljajo spletke, s katerimi si skušajo Združene države zagotoviti posest francoskega otoka Martiniquea. To skušajo doseči z docela neutemeljeno pretvezo, da bi Martinique mogel služiti kot dobro izhodišče za napad osnih držav na Ameriko. Združene države dajejo s tem novega dokaza za svoje materialistične cilje in se nameravajo polastiti francoskega zlata, ki mora biti skrito na tem otoku in pa francoskih bojnih ladij, ki so tam zasidrane in med katerimi je ena letalonosilka, dve križarki, nekaj topničark ter več petrolejskih ladij.

Ob hladnem vremenu na živilskem trgu

Ljubljana, 5. maja.

Sv. Florijan, zaščitnik gasilcev in varuh domačega ognja, je včeraj na svoj god iz svoje golide zbil na mesto precej dežja, še več pa prejšnja dva dneva, ko je padlo dežja za trikrat toliko, kolikor ga je bilo v prvi polovici meseca aprila. Postalo je hladno. Na raznih lirihih se je davi pokazala snežna odeja. Tudi na trgu je bilo hladno in ljudje so se oblekli kar zimsko. Branjeveke in prodajalke so prihajale na trg dobro oblečene v toplejša oblačila. Že zgodaj so nekatere hite postavljati svoje klope in si izbirale prostore, nekatere pa imajo že kar izbran prostor, kakor da bi bile na njem intabulirane.

Že pred 7 je bilo na trgu ob hladnem vremenu živahno vrvenje. Nenavadno veliko sadik so razne Trnovčanke in umetni vrtnarji pripeljali na trg. V prvi vrsti je človek imel veličansko izbiro sadik raznovrstnih paradižnikov, poznih in zgodnjih, debelih in drobnih. Paradižnikove sadike so sedaj nekoliko cenejše. Bile so danes po liri kos. Pa tudi drugih sadik je bilo mnogo naprodaj. Mnogi izkušeni gojitelji paradižnikov so mnenja, da še ni pravi čas za sajenje paradižnikov na prostem. Je še vedno prehladno. Nevarnost majniške slane še ni odstranjena. Pravijo, da bo pravi čas za paradižnikove tako po 15. maju, posebej po Janezu Nepomuku, ki pade na nedeljo, 16. maja, in mu ponekod kratko pravijo »Janez Fižolar«, njegov god je namreč na deželi določen kot zadnji termin za sajenje visokega in nizkega fižola. Mnogi se sedaj, ko je nastopil mlaj, obotavljajo saditi fižol, ker imajo prazno vero, da seme, dejano ob mlaju v zemljo, ne more dobro uspevati in donositi dobrih plodov.

Povpraševanje po različnih semenih je zaenkrat nekoliko ponehalo. Sedaj se mali obdelovalci in drugi zanimajo v prvi vrsti za semenski fižol, ki je splošno od 15 lir naprej liter. Na trgu ima človek letos lepo izbiro najrazličnejših vrst fižola. Seme je res izbrano in zdravo, a tudi ne predrago. Neka prodajalka na drugem zelenjadnem živilskem otoku je prodajala tudi bob po 12 lir liter. Imela pa je na izbiro res izbrane vrste visokega fižola, zlasti koksa. Nekaj naj omenimo, da se ljudje mnogo ne zanimajo za takozvani »turški fižol«, ki rdeče cvete in donosno prav debele fižole, ki so sladki kot kostanj in zelo tečni.

Semenarice, ki so imele do zadnjega časa prostor ob zidu starodavnega semeniškega poslopja na Vodnikovem trgu, so se sedaj preselile na prostor ob stolnici nasproti semenišču. Ta prostor res kaj rad menjava svoje ljudi, prodajalce in kupovalce. Prostor ob semenišču na Vodnikovem trgu so pred dobrimi 35 leti zavzele male kropske žene, ki so prodajale razno kropsko živilsko roboto, tako ponve in lonce, kakor tudi najrazličnejše želje. Ko so jih začeli magistratni organi šikanirati, so se razjezile in odšle k županu, kjer so se odločno pritoževale. Pozneje so tam prodajali različno ribni-

EIAR - Radio Ljubljana

Sreda, 5. maja. — 13 Napoved časa, poročila italijanski — 13.10 Poročilo Vrhovnega Poveljstva Oboroženih Sil v slovenščini — 13.12 Operna glasba na ploščah — 13.30 Orkester vodi dirigent Gallino — 14 Poročila v italijanski — 14.10 Orkester vodi dirigent Rizza — 14.45 Komorna glasba — 15 Poročila v slovenščini — 17 Napoved časa — Poročila v italijanski — 17.15 Koncert Klasičnega tria — 17.35 Koncert pianistke Marije Luise Candeloro — 19 »Govorimo italijanski«, poučuje prof. dr. Stanko Leben — 19.30 Poročila v slovenščini — 19.45 Politični komentar v slovenščini — 20 Napoved časa, poročila v italijanski — 20.20 Beethovovo glasbo vodi dirigent Serafin Tullio — 21.30 Koncert Ljubljanskega godalnega kvarteta (L. Pfeifer: I. violina, A. Dermelj: II. violina, V. Sušteršič: viola, C. Sedlbauer: čelo) — 22 Zanimivosti v slovenščini — 22.10 Pesmi in napevi — 22.45 Poročila v italijanski.

Četrtek, 6. maja. — 7.30 Pesmi in napevi — 8 Napoved časa, poročila v italijanski — 12.20 Ploščah — 12.30 Poročila v slovenščini — 12.45 Pisana glasba — 13 Napoved časa, poročila v italijanski — 13.10 Poročilo Vrhovnega Poveljstva Oboroženih Sil v slovenščini — 13.25 Prenos za Nemčijo — 14 Poročila v italijanski — 14.10 Koncert Radijskega orkestra vodi dirigent D. M. Sijanec, lahka glasba — 15 Poročila v slovenščini — 17 Napoved časa, poročila v italijanski — 17.15 Operna glasba — 17.35 Koncert sopranistke Stefanije Vuk — 19.30 Poročila v slovenščini — 19.45 Politični komentar v slovenščini — 20 Napoved časa, poročila v italijanski — 20.20 Operno glasbo vodi dirigent Gallino — 20.50 Simfonični koncert vodi dirigent Morelli — 22 Predavanje v slovenščini — 22.10 Orkester »Armoniac vodi dirigent Segurini — 22.45 Poročila v italijanski.

ško lončeno robo. Pred leti so na tem prostoru prodajali tudi razne gozdne sadeže, katerim so končno določili prostor ob semenišču in stolnici, na označenem prostoru pa so tudi dolgo časa prodajali razno sadje.

Ta prostor, ko je stalo še staro gimnazijsko oziroma licealno poslopje pred več kot 40 leti, je tvoril ozko ulico, ki je vodila do Ljubljane v Solski drevored. Prav danes, 5. maja, je minulo 235 let, ko so začeli zidati sedanje semeniško poslopje. Kdaj je bilo pa poslopje dograjeno, ni znano. Letnica 1791 pomeni, da se je takrat začelo semenišče. Dolgo let je imel mestni magistrat pravico do prizemskih prostorov ob Ljubljani, ki jih je uporabljal kot skladišča za razno tržno blago. Sedaj so tam različne trgovine.

Povratek Turčije k uravnavanemu gospodarstvu

Lansko poletje se je mednarodni gospodarski svet močno zanimal za gospodarsko preobnovo, katero je začela turška vlada kmalu potem, ko je mesto trgovskega ministra zasedel dr. Us in začel z novo gospodarsko politiko. Vsesplošen odmev, ki ga je imel turški gospodarski poskus, je nastal zavoljo svojevrstnosti koraka, katerega so ponekod označevali kot drzen in pogumen, ki naj bi turško gospodarstvo prerodil, pomenil pa bi istočasno tudi končnoveljavno povratek Turčije k svobodnemu liberalnemu gospodarstvu po neuspehu, ki da jih je pokazalo kontrolirano gospodarstvo.

Švicarski list »Neue Zürcher Zeitung« je 1. avgusta 1942 takole razlagal turško gospodarsko preusmeritev: Ukrepi, katere je nova vlada Saradžogluja izdala, imajo svoj veliki pomen zlasti za preskrbo države z živilom. Po temeljitih izkustvih, ki si jih je nabral v raznih gospodarskih panogah, je novi trgovinski minister po pristanku vlade sklenil odločiti se dosežanji politiki gospodarskega omejevanja in uvesti liberalno politiko, dati spet v promet uradno rekvirirane količine živil, ukiniti uradno določene cene in dati trgovanju prosto pot. Nadzorovane organizacije in pokrajinske komisije so bile razpuščene. Prodaja živil bo svobodna. Prodajne cene pa bodo nadzorovale občine same. Novi ukrepi pomenijo za turško ljudstvo veliko olajšanje in smrti udarec za črno borzo. Številni podeželani so oblastem že izročili po četrtino pridelka nove žetve. Prvi uspehi novega gospodarskega režima se kažejo v znižanju cen raznega blaga, kakor je žito, maslo, riž, suho sadje in podobno.

Temeljni nagib za naglo preobnovo smeri turške gospodarske politike, ki se je doslej držala strogega državnega nadzorstva, je bil ta, da so bile stalne cene krive izjinzanja blaga s tržišč, posebno pa živil in življenjskih potrebščin. Ako se ukinejo stalne cene, se bo blago spet povrnilo na tržišče. Nove določene cene, tako je izjavil Saradžoglu, ko je predložil skupščini novi zakon, bodo sicer višje kakor dosežanje uradne, pač pa mnogo nižje kakor cene na črni borzi. Sistem svobodno nihajočih cen bi moral v veliki meri olajšati preskrbovanje države. Kajti kmetje so se zatekali na črno borzo, ker so bile uradne cene preniske, ter so tako skrivali velike zaloge žita in drugih pridelkov, mesto da bi jih izročili državnim zbirališčem. Nove cene, višje od uradnih, pa bi jih vzpodbujale k obsežnejši sadnji, ker bi za višje cene in svobodno lahko prodajali svoje pridelke toliko bolj, ker bi istočasno izginila konkurenca črne borze.

Ker je turška pridelava v nekaterih panogah tolikšna, da sama lahko pokrije vse domače potrebe, bi samo po sebi izginilo pomanjkanje, ki je nastalo zavoljo skrivnega in nezakonitega kopičenja blaga. Preobnova se je v bistvu nanašala na živila in življenjske potrebščine (kajti na črni borzi so bile cene do 500% višje kakor uradne), državno nadzorstvo pa je bilo ukinjeno tudi v nekaterih panogah trgovine in industrije.

Takoj je bilo ukinjeno prisilno odvzemanje žetvenih pridelkov na terenu, ukinjena pa je bila tudi organizacija, ki je imela nalogo čuvati nad posevki do dozoritve. Ta organizacija je imela v vsaki občini svojega nadzornika, podnadzornika pa v vsaki vasi. Ti so za majhno nagrado ocenjevali žetev na poljih in skrbeli za to, da je bila vladnim skladiščem oddana določena količina. Tako so tedaj te ustanove nehale delovati, najvišje dovoljene cene so bile ukinjene, mnoge pa celo povisane (stot žita je bil v začetku leta 45 turške lire, pozneje se je dvignil na 20 lir, najvišja cena pa je bila poslej odredjena na 26 lir).

Tudi uradi za razdeljevanje blaga so bili ukinjeni. Pač pa si je vlada prihranila pravico oskrbovanja oboroženih sil in oskrbovanje treh največjih mest: Ankare, Carigrada in Smirne, kjer je še vedno ostalo v veljavi racioniranje kruha in moke.

Dodatne živilske nakaznice

Za mesec maj je mestni preskrbovalni urad začel deliti dodatne živilske nakaznice za težake po številkah potrdil, tako da pridejo na vrsto v četrtek, 6. maja, številke 1—100, v petek, 7. maja, 101—200, v soboto, 8. maja, 201—300, v ponedeljek, 10. maja, 301—400, v torek, 11. maja, 401—500, v sredo, 12. maja, 501—600, v četrtek, 13. maja, 601—700, v petek, 14. maja, 701—800, v soboto, 15. maja, 801—900, v ponedeljek, 17. maja, 901—1000, v torek, 18. maja, 1001—1100 in v sredo, 19. maja, 1101—1200.

Upravičenci bodo dobili dodatne živilske nakaznice samo s potrdilom in le do 23. maja, ko morajo biti nakaznice prevzete. Podjetja morajo še isti mesec vrniti potrjene sezname št. III. Urad posluje v ta namen vsak dan od 8—12 in od 15—18 v palači Bate, I. nadst., soba 3.

Za peko kruha so ukinili prejšnjo zapoved splošne oddaje vsega pridelka in odredili, da morajo pridelovalci odslej oddajati le četrtino do polovice žita. Preostanek je smel kmet svobodno prodati, vendar ne za več kakor 26 turških lir za stot.

V veljavi je ostalo državno nadzorstvo nad trgovino z zunanjim svetom, kakor tudi odbori za izvoz in uvoz, dočim je bila prodaja nekaterih uvoženih predmetov na domačem trgu prosta. Pospešili so tudi ocarinjenje blaga, ki je dolgo ležalo v carinskih skladiščih, in ga dali v promet.

Namen vse te gospodarske preusmeritve je bil jasen: vlada je z opustitvijo cen in z njih povišanjem hotela omiliti verižništvo in pospešiti dotok pridelka nove žetve na trg. Obetala se je dobra žetev, ki bi se dopolnila tudi še s potrebnim uvozom. Zaradi boljše oskrbovanja tržišč in zaradi večje ponudbe industrijskih izdelkov bi cene spet prišle v ravovesje. Tako bi postalo odveč poseganje države, z njim pa vse kazenske odredbe, kajti pokazalo se je, da so imele obsejne verižnikov pred sodišči vse premalo učinka in vsi ukrepi niso mogli prinesiti v gospodarstvo potrebnega miru.

Po več kakor enem polletju se dajo oceniti prvi izidi tega državnega poskusa in dognati, v koliki meri so se izpolnila pričakovanja, ki jih je turška vlada stavila v to preobnovo.

Predvsem ne bi bilo dobro, ako bi govorili o neuspehu kontroliranega gospodarstva v Turčiji. Ni bil zgrešen sistem, pač pa načini, katerim pa vladni nadzorovalni organi niso bili kos. Nedvomno poseben zemljepisni položaj Turčije v mnogočem opravičuje to dejstvo: država je močno razprostranjena, prebivalstvo je neenakomerno naseljeno, ponekod silno redko, drugod spet gosto, prometnih zvez je malo in tako je bilo islo težko držati krenko v oblasti vse niti trgovanja in nadzorstva. Turška vlada pa ni krenila popolnoma v svobodno gospodarstvo, pač pa je opustila področja, kjer njeni ukrepi niso zalegli in je nastala poprej zmeda kakor red, pač pa je osredotočila svoje nadzorstvo na tistih področjih, kjer ga je lahko učinkovito izvajala.

Toda cene se niso ustale v mejah, ki jih je vlada določila, to se pravi na sredi med prejšnjimi uradnimi cenami in cenami na črni borzi. Po prvem začetnem poenajenju dragine se je večina cen spet začela dvigati in skakati čez uradne določene meje. Borna denarna zmogljivost množice je sicer omejevala nakopičevanje, toda možnost veriženja na debelo je ostala v trgovini, čeprav je vlada skušala ta pojav zaveziti z uredbo, da banke trgovcem ne smejo dovoljevati nobenih novih kreditov. Po drugi strani pa je kmet zavoljo dobrih prodajnih cen kmečkih pridelkov imel več denarja in je tudi industrijskih izdelkov kupoval več kakor poprej. Zavoljo tega so tudi te cene začele skakati navzgor. Kmetje niso v celoti izrabili možnosti svobodnega prodajanja žita, pač pa so ga še naprej skrivali. Nabrano žito ni zadostovalo, da bi v celoti pokrili potrebe prebivalstva in povečane potrebe vojske.

Položaj nižjih in slabše plačanih slojev je postal težji. Vlada je morala poseči vmes, ustanavljati prodajne zadruge za uradnike in dajati posebne dodatke v naravi, dovoljevati pa tudi posebne ugodnosti za nakup določenih vrst blaga.

Ta gospodarski poskus je v Turčiji povzročil takšno zmedo v gospodarstvu, da je že nekaj tednov kasneje predsednik vlade Saradžoglu naznanil, da se bo vlada spet morala vrniti k metodam kontroliranega in uravnanega gospodarstva. Po njegovih besedah narekujejo to vojni časi za vse neutralne države, ki skupaj s Turčijo uživajo to ugodnost, da lahko trgujejo z obema vojskujočima se strankama. (»Relazioni internazionali«).

Velike Lašče

Vse knjige »Slovenčeve knjižnice« stalno v zalogi v trafiki Peterlin, Velike Lašče.

Sonatni večer prof. Trosta in Šlaisa

Ljubljana, 5. maja.

Komorna glasba je najskromnejša, pa obenem najzahtevnejša glasbena umetnostna vrsta. Najskromnejša po zvočnih sredstvih je tako daleč od barvitosti in zvočnih učinkov orkestra, še daleč od pisanega cirkuškega sveta opere. Kot povračilo za to svojo preprostost pa ima čar najčistejšega, najglobljega, kar je v glasi. Pri njej se ne da varati ne z zgolj zvočnimi učinki, ne s sentimentalno igro čustev. Zato pomeni preizkusni kamen za pretvarjalce, izvajalce in tudi poslušalce. In zato je končno tudi najboljše merilo za glasbeno kulturno stopnjo kakega naroda.

Ljubljanski komorni duo (profesorja Glasbene akademije pianist g. Anton Trost in violonist g. Jan Šlais) nam poleg Ljubljanskega kvarteta orje tako rekoč leđino v komorni umetnosti. V tem smislu je njun ponedeljski koncert s štirimi violinskimi sonatami (Tartini, Mozart, Vomačka, Szymanowski) za Ljubljano že kar izreden dogodek. Potrdil pa nam je, da imamo ne samo izvajalce visoke kvalitete, ampak tudi lepo (čeprav še vedno premajhno) število poslušalcev komorne glasbe. O umetniških kvalitetah obeh igralcev, ki sta javnosti že dobro znana, bi bilo odveč govoriti. Pristavimo naj le to, da nas je poleg obeh del iz klasične dobe (Tartint, Mozart) še posebno prepričala izvedba obeh slovanskih avtorjev (Vomačka in Szymanowski) s svojo barvitostjo, živo invencijo in ritmično razgibanostjo. In h koncu še to: razveseljivo je predvsem, da so v zadnjih letih naši glasbeni pedagogi stopili v reproduktivni umetnosti pred javnost, tako rekoč na čelo in v zgled vsem mlajšim in doraščajočim. Pot, ki jo s tem utirajo mladini, bo zanj vse lažja in imela bo trdnost smer, kot jo kaže že danes: do resnične evropske ravni.

Nakazovanje krompirja

Prehranjevalni zavod sporoča:

Od četrta, 6. maja, si lahko nabavijo vsi potrošniki mesta Ljubljane po 6 (šest) kg krompirja na marčeve odrezke krompirjevih nakaznic pri naslednjih tržkah:

1. Kmetijska družba, Novi trg 3.
2. Jelačin Ivan, Napoleonov trg 1.
3. Gregore & Co., Bleiweisova cesta 15.
4. Niklsbacher, Pražakova cesta.
5. Sarabon A., Zaloška cesta 1.
6. Nabavlj. zadruga uslužbencev drž. žel.
7. Nab. zadruga drž. uslužb., Vodnikov trg.
8. Smrkolj, Vošnjakova ulica 3.
9. Konzumno društvo.
10. Trvdka Sever.

Opozorilo zemljiškopravniškim upnikom nemških izseljencev

Z Uredbo od 28. marca 1943-XXI je bil določen rok do 10. maja 1943 za prijavo vsakovrstnih terjatev in pravic, vključenih na nepremičninah nemških izseljencev. Upravičenci se v lastnem interesu opozarjajo na ta rok, da se jim lahko pravočasno izplačajo njihovi zahtevki. Zadevni prijavi obrazci so na razpolago pri podpisnem uradu, pri okrajnih sodiščih in občinskih uradih. — Pobotni urad pri Visokem komisarju, Ljubljana, Gregorčičeva 27-IV.

S štajerskega

Smrtna kosa. V Mariboru so umrli: 58 letni posestnik Franc Marčič iz Svečine, lastnik trgovine in trgovec z usnjem Vencelj Woschinneg, star 66 let, 66 letni upokojeni strojevodja Karol Bračko, mala železničarjeva hčerka Emilija Polak iz Zidanega mosta, na Pobrežju 76 letni upokojenec drž. žel. Jakob Augustiner, v Ložah 49 letna Ana Vavpot roj. Hauer, v Rogatu je umrl 77 letni gozdarski svetnik Jožef Holmann. V Rogški Slatini Martin Kovačič in 69 letna Ana Vrtovšek. V občini St. Jurij ob j. ž. 41 letni Jožef Dekleva iz Tratine in 39 letna Neža Skoberne roj. Zdojšek iz Laz. V občini Pragersko je umrl 63 letni Filip Risan. V Celju so umrli: Roza Toplak roj. Lipičnik, Terezija Nerat roj. Reich, Janez Blemenšič, Anton Golob, Marija Planinšek, Ana Gajšek, Alojzij Vodnik in Burghardt Graether, vsi iz Celja. Na Javorniku pri Teharjih je umrla Karolina Guček, Zofija Grahor roj. Menninghaus iz Dolenje vasi pri Sv. Pavlu pri Preboldu, Marija Amon roj. Šteble iz Lamberga pri Novi Cerkvi, Alojzij Goluh v Laškem. V Dobrni 39 letna Franciška Pesjak iz Gorice, 91 letni Albert Pirc in 55 letni Martin Viher, oboje iz Lipja. V Ložah 60 letna Helena Škofič, v Zatrežju pri Rimskih toplicah 52 letni Vincenc Ivšek. Na vzvodnem bojišču je umrl v vojni bolnišnici podnadrednik Theodor Kittelt, doma iz Ptuj.

BOGINJA MASČEVANJA

KRIMINALNI ROMAN

Njegove svetle oči so se ozrle okrog po muzejski dvorani in se ustavile na neki mumiji.

»Tale prostor se mi ne zdi prav preveč sražen... Kje je truplo, gospod narednik?«

Heath, ki je stal poleg Kylejevega trupla, se je odmaknil.

»Evo ga tu, gospod doktor.«

Dr. Doremus je stopil bliže in si začel truplo ogledovati, ne da bi pri tem kazal kakšna posebna čustva.

»E, dobro, mrtev je,« je pripomnil in pri tem pogledal Heatha.

»Ali je šel naravnost pred božji prestol?« Narednik Heath je bil tisti dan zelo zblajliv.

»Moj prvi vtis je že takšen.« Sklonil se je, pokleknil, prijel mrtvega Kyleja za roko ter mu premaknil nogo. »Mrtev pa je šel kakšni dve uri, več ne, rajši manj.«

Heath je vzel v roko robeč, prijel z njim črni kip boginje Sakhmet ter ga zelo varno dvignil s Kylejeve glave.

»Rad bi ohranil ta kip zaradi prstnih odtisov... Ali ni nikjer nobenega znamenja o kakšnem spopadu, gospod doktor?«

Dr. Doremus je mrliča obrnil ter si natančno ogledal obraz, roke in obleko.

»Ne vidim ničesar,« je odvrnil na kratko. »Rekel bi, da je dobil udarec od zadaj. Padel je na obraz z dvignjenimi rokami. Po padu se ni več ganil.«

»Ali se vam ne zdi verjetno, gospod doktor, da bi bil nanj padel kip in ga ubil?« je vprašal Vance.

»Ne,« Dr. Doremus je vstal in je nestrno potrkal s spred-

»Torej ga je nekdo napadel?«

»Zdi se tako... Sicer pa jaz nisem vedež... To bo pojasnil mrliški ogled.«

»Ali bi lahko kaj kmalu dobili mrliški izvid?« je vprašal Markham.

»Takoj, čim narednik odpelje truplo v mrtvašnico.«

»Jaz bom tam, čim pokosite, gospod doktor,« je odvrnil Heath.

»Preden sem prišel sem, sem naročil mrtvaški avtomobil.«

»Torej, zdaj lahko grem.« Dr. Doremus je znova stisnil roko Markhamu in Heathu, pokimal v pozdrav Vanceju ter naglo zapustil dvorano.

Opazil sem, da je Heath od tedaj, ko je bil premaknil kip boginje Sakhmet, nestrno opazoval mlako krvi na tleh. Čim je dr. Doremus odšel, že je pokleknil in si začel z veliko pozornostjo ogledovati moko stvar na tleh. Potegnil je iz žepa svojo električno svetilko, ki mu jo je bil Vance vrnil, in posvetil z njo na rob mlake, ki je bil videti razmazan. Čez nekaj trenutkov se je spet oddaljil za nekaj korakov in znova posvetil s svetilko na majhen madež na rumenih lesenih tleh. Spet se je nekoliko drugače vstopil, nato pa se podal proti zavrtim železnim stopnicam. Nekam zadovoljno je pomrmral. Ko je prišel do stopnic, se je spet sklonil ter začel s svetilko svetiti po prvih stopnicah ter nekaj iskati. Svetloba se je ustavila na tretji stopnici in na Heathovem obrazu se je počasi poigral zaničljiv nasmeh. Potem se je vzravnaval ter se obrnil k Vanceju z zmagočnim pogledom.

»Zdaj je stvar pač povsem jasna,« je pripomnil.

»Vem, kaj mislite,« je odvrnil Vance. »Našli ste zločinčeve sledove.«

»To se razume.« Heath je zadovoljno zmajal z glavo. »Prav tako je, kakor sem vam dejal...«

»Ne bodite preveč nagel, gospod narednik.« Vancejev obraz je postal mrk. »Zmotna razlaga je vedno najlažja.«

»To je res!« Heath se je pri tem obrnil k Scarlettu. »Poslušajte, gospod Scarlett, nekaj vas moram vprašati in bi na to vprašanje

rad dobil natančen odgovor.« Scarlett se je razhudil, a narednik se na to sploh ni oziral. »Kakšne čevlje ima dr. Bliss na nogah, kadar hodi po hiši?«

Scarlett se je nekoliko obotavljal z odgovorom in se ozrl na Vanceja, kakor bi ga hotel prosiiti pomoči.

»Povej gospodu naredniku vse, kar veš,« mu je svetoval Vance.

»Zdaj ni čas za to, da bi kaj zamolčal. Zanesi se name. Ne gre zdaj za poštenost ali nepoštenost. Važno je le, da ugotovimo resnico.«

Scarlett se je ves nemiren odkašljal in odvrnil s bričavim glasom:

»Čevlje iz belega platna, kakršne nosijo teniški igralci. Od časov svoje prve znanstvene odprave v Egipt je bolj slab v nogah. Vedno so ga bolele. Nekoliko mu je odleglo, odkar nosi platnene čevlje z gumijastimi podplati.«

»Vidim...« Heath se je znova podal proti Kylejevemu truplu.

»Pojdite za trenutek sem, gospod Vance. Nekaj bi vam rad pokazal.«

Vance je stopil tja, jaz pa za njim.

»Oglejte si malo tole stopinjo,« je nadaljeval narednik in pokazal na rob krvave mlake, kjer je bila videti razmazana. »Poglejte morate od blizu, drugače ne vidite... Če imate dobre oči, boste opazili odtis čevlja z gumijastim podplatom in majhnimi jamicami v peti.«

Vance se je sklonil in pogledal.

»Čisto res je,« je pritrdil z resnim glasom.

»In zdaj pogledajte še sem.« Heath je stopil nekoliko naprej ter pokazal novi dve stopinji na tleh, nekako na sredi poti do stopnic.

Vance se je sklonil nad krvava sledova in zmajal z glavo.

»Da,« je pripomnil, »to so verjetno res zločinčeve stopnje...«

In zdaj pogledajte še tole.« Heath je stopil čisto k stopnišču in posvetil s svojo svetilko na tretjo stopnico. Vance si je namestil načelnik in si od blizu ogledal sledove. Potem se je spet vzravnaval ter si nekaj trenutkov podpiral brado z dlano.

»Kaj pa poročate k temu, gospod Vance?« ga je vprašal narednik. »Vam ti dokazi še ne zadostujejo?«

DRVARIA MARIJA

TOMAŽIČ JOŽE BERANEK JOŽE

111.

Ko je Drvarica Marija končala z resnično povestjo o pastirskem življenju njenega varovanca, graščakovega sina edince, tedaj hočki graščak sprva ni mogel spregovoriti niti besedice, prav tako kot pred leti njegov trdoglavi sinček; le ganjeno je vzkliknil:

»O Drvarica Marija matile!

Ona pa je prišla sinka in ga popeljala kot pastirčka k njemu — očetu — ter obema velela:

»Zdaj, ko je sin našel očeta in oče svojega sina, se pa imejta rada!

Oče in sinko sta se ganjena objela in poljubila; nato je graščak vprašal Marijo:

»S čim se Ti lahko zahvalim?«

»Pošlji sina edince v šole, da postane duhovnik!«

Graščak ji je to rad obljubil in da bo besedo tudi držal.

112.

Drvarica Marija je tedaj vsa srečna in zadovoljna odšla nazaj na pohorsko planino ter se vrnila v zeleno drvarijo. Tudi zlodej, ki se je zvito potuhnil, češ da bo s pogodbo še počakal, da še ni vsega konec...

Minila so leta in leta...

Graščak je svojo obljubo izpolnil; poslal je svojega edince v latinske šole. Ko je njegov sin postal duhovnik, je bila njegova prva pot — romanje k planinski cerkvi Drvarice Marije, da se ji zahvali za njeno dragoceno pomoč.

Ona pa mu odvrne:

»Se eno pot imaš, še eno delo moraš opraviti! — Zlodej se namreč hvali, da si mu pomagal zgraditi zlojev križ, v katerega vdolbino je bil on postavil črn kipec, samega sebe! — Ta črni madež moraš zbrisati s svoje duše, preden postaneš moj pastir!«

Šport

Sodniki : Odborniki

Za nedeljo so se sodniki in odborniki raznih ljubljanskih nogometnih klubov odločili, da si ne bodo gledali pod prste, kako prvi sodijo in kako drugi kritizirajo, ampak so se dogovorili za »zgodbo« med seboj, da dokažejo, kako se oni sučejo okrog okroglega usnja. Sodniki bodo gledalci, zlasti pa igralcem pokazali, kako se mora igrati sportno (sicer niso prevzeli nobene odgovornosti, da ne bodo skuhalo tudi kakšno napako) in v tem jih bo v polni meri podprlo tudi enajst funkcionarjev, ki imajo sicer toliko povedati o sodnikih, kako slabo da sodijo. Pri sodnikih bomo videli bolj znane obraze, do čim bodo v vrstah odbornikov nastopili občinstvu manj znani klubski politiki in zagrizneži. Če se bodo slednji vzeli skupaj vsaj pol toliko, kolikor se znajo potegovati za zeleno mizo, pa bodo nudili sodnikom resen odpor. Naj bo kakor bo, eno je gotovo, da bomo v nedeljo priča napeti borbi med sodniki in odborniki, le škoda, da bo trajala tekma samo 2x30 minut. Pa naj bo, sicer bi jim utegnili zmanjkati še sape. Tekma bo kot predigra k prvenstveni bor-

bi med Marsom in Tobačno tovarno na stadionu Hermesa.

Tobačna tovarna : Mars

Prihodnjo nedeljo bo na sporedu zanimiva in borbeno prvenstvena tekma med Tobačno tovarno in Marsom, torej med moštvi, ki zdaj nimata še nobene pike v prvenstveni tabelici. V obeh tekmah, v katerih sta do zdaj enajstotič nastopili, pa smo videli, da obe moštvi odlikujeta predvsem velika borbenost in žilavost. Mars je izgubil komaj z golom razlike proti dobri Ljubljani, Tobačna tovarna je sicer tekmo s Hermesom dobila, pa jo je pozneje za zeleno mizo upravičeno izgubila.

Pri nedeljski tekmi pa bosta lahko nasprotnika dokazala, kdo je od koga boljši, kdo si bo pripisal prvi dve točki. Težko je reči, kdo bo zmagal, le eno je ko pribito, da bo tekma vroča in napeta, borbeno od prve do zadnje minute. Tekma bo na Hermesu.

Iz zbora nogometnih sodnikov: Obvezen planarni sestanek za vse nogometne sodnike (tudi za one, ki imajo bolezenski dopust) bo v sredo, 5. maja, ob 18.30, v prostorih restavracije Slamič. Hermes — nogometni odsek: Pozivamo vse igralce prvega in rezervnega moštva, da se za-

nesljivo udeležijo trening-tekme, ki se vrši v sredo, 5. maja, ob 18 na stadionu v Šiški. Aljantič I in Eržen sigurno! — Trener.

SK Žabjak. V četrtek, 6. t. m., bo na običajnem mestu ob 18 trening I, moštva in rezerve. V petek, 7. t. m., pa bo ob 19 v klubski sobi obvezen sestanek moštva in rezerve. — Zaradi prvenstvene tekme vsi sigurno!

Maksimalni cenik št. 8

(Na drobno v oklepajih)

Česen novi lir 4.25 (5.05), beluš 9.— (11.—), karfiola 2.80 (3.35), korenje očiščeno 3.— (3.60), čebula zgodnja 2.90 (3.45), kopre 2.20 (2.55), solata vseh vrst 3.15 (3.70), špinata 2.85 (3.35), zelena 3.80 (4.35), marelice suhe 43.35 (58.15), pomaranče la (Moro—Tarocco) 8.35 (9.35), pomaranče la 7.35 (8.35), limone la (15 cm obsega) 4.05 (4.80), komad 0.50, orehi Sorrento 26.— (30.—), orehi navadni 21.50 (25.—), suhe češnje, domače 20.— (23.80).

Ljubljansko gledališče

Drama:

Sreda, 5. maja, ob 18.30: »Veliki mož«. Red Sreda.

Četrtek, 6. maja, ob 17: »V času obiskanja«. Zaključena predstava za šolsko mladino.

Petek, 7. maja, ob 17: »V času obiskanja«. Zaključena predstava za šolsko mladino.

Sobota, 8. maja, ob 15: »V času obiskanja«. Zaključena predstava za šolsko mladino.

Opera:

Sreda, 5. maja, ob 18: »Madame Butterfly«. Red A.

Četrtek, 6. maja, ob 18: »Janko in Metka«. Red Četrtek.

Petek, 7. maja: Zaprti (generalka).

Sobota, 8. maja, ob 18: »Prodana nevesta«. Prvič v sezoni. Red Premierski.

HARLEM

HARLEM je film, ki ga z razburjenjem pričakujemo in ki bo zadel najgloblja čustva Italijanov. Sinovi plemena, ki se je dotaknil vrtnice najvišje civilizacije, osebnosti HARLEMA se srečujejo s črnci in severno-ameriški belci v obrambo

italijanskega imena. Dejanja in prizori bodo le razložili vzroke tega nad vse plemenitega in dramatičnega zapletljajja, ki ga je ustvarila CINES s sodelovanjem naših najboljših igralcev. E. N. I. C. bo pa film podala.

OD 7. MAJA NAPREJ V KINU MATICA

Edgar Wallace:

Žabar s krinko

Johnson se je smehljaj.

»Se vedno sem ves zmeden in kar ne morem razumeti, na kakšen način sem si vse to zaslužil. — Ampak nekaj drugega vam hočem reči: danes sem dobil prvo svarilo žabarjev.«

Iz svoje obnošene denarnice je potegnil kos papirja, na katerem so bile napisane le tri besede:

»Vi ste prihodnji!«

Na spodnjem robu papirja je bil znak žabarjev.

»Sam ne vem, kaj sem naredil tem ljudem, toda zdi se mi, da je moralo biti nekaj precej hudega. Deset minut potem ko sem dobil omenjeni list, mi je prinesel vratar mojo južino — čaj. Srnil sem požirek čaja in ta je imel tako grenak okus, da sem si takoj izpral usta z nekim desinfekcijskim sredstvom. Čaja nisem več pil.«

»Kdaj se je to zgodilo?«

»Včeraj,« je odgovoril Johnson. »Danes dopoldne sem dal čaj preiskati in kemik mi je razložil, da je bilo v njem toliko pruske kisline, da bi se lahko zastrupilo tudi sto ljudi. Kemik ni mogel razumeti, kako mi ni škodoval tudi ta edini požirek čaja, ki sem ga izpil. Vso to zadevo bom prijavil danes policiji.«

Vrata na hodnik so bila odprta in Elk je vstopil v sobo.

»Kakšne novice prinašate?« ga je vprašala Ela ter mu je stopila naproti.

»Dobro,« je odgovoril Elk. »Ne smete se več bati in tudi skrbni so nepotrebne, gospodična Bennetova. Gospod kapetan Gordon bo prišel na vsak način na svoj cilj. Mislim, da je sedaj že v Gloucestru in spi v najudobnejši postelji.«

Toda vi to le domnevate, saj vendar še nimate nobenih vesti iz Gloucestra! mu je dejala Ela vsa zaskrbljena.

»Jaz nimam nobenih točnih vesti, toda lahko vam zagotim, da so vesti, ki jih imam, ugodne,« je rekel Elk. »In lahko stavi, da gredo vse stvari ko po želji. — Kako pa ste zvedeli to celo zadevo, Johnson?« ga je vprašal. In novopečeni milijonar je znova razložil.

»Selinskemu in njegovemu operaterju bi morali vsekakor povedati, zakaj gre,« je dejal Elk premišljevalec. »Tem filmskim mogotcem manjka namreč vsak čut odgovornosti. Sedaj, — kako se počutite kot Krez, gospod Johnson?« ga je vprašal.

»Gospod Johnson se ne počuti najbolje,« je rekel Broad. »Tudi on je

že vzbudil pozornost ljubeznivega go-

spoda žabarja.«

Elk je nadvse previdno in pazljivo preiskoval svarilo.

»Kdaj ste dobili ta list?«

»Včeraj zjutraj sem ga našel na svoji pisalni mizi.«

In nato je še enkrat v začetku do kraja povedal zgodbo o zastrupljenem čaju, kakor se je dogodila. Nato se je poslovil.

»Ah, gospod Elk, če boste res ujeli žabarja, boste storili ljudem mnogo dobrega!«

»Za se je temnilo, ko je Johnson odšel. Elk mu je odprl lišna vrata ter mu s pogledom sledil, ko je korakal po prazni cesti.«

»Rad imam tega starega dečka,« je rekel Broad. »Ta je pač rojen pod srečno zvezdo, kajti ne razumem, kako to, da je stari Maitland prav njemu vse zapustil, ne pa otroku —«

»Ali ste otroka že našli?« ga je prekinil Broad.

»Ne. Pri tem ima gotovo tudi žabar svoje prste vmes. Da, tudi to zadevo bo treba razčistiti.«

Johnson je prišel do vogala. Oba sta videla, kako je prekoračil cesto in kako je neki možak stopil iz sence proti njemu. Sledil je kratek razgovor, nato pa je videl Elk blisk samokresa. Padel je strel. Johnson se je opotekal, napadalec pa se je hitro obrnil in zbežal.

V trenutku je bil Elk na cesti. Fi-

lozof ni bil ranjen, čeprav je bil hudo preplašen.

Elk je hitro skočil za vogal, toda napadalec je že odnesel pete. Vrnil se je k filozofu. Ta je sedel na robu hodnika ter je tipal svoje ude, če ni morda kje ranjen.

»Ne, ne, Mislim, da sem se le hudo prestrašil,« je dejal Johnson. »Veste, nisem bil pripravljen na napad.«

»Kako pa se je to zgodilo?« ga je vprašal Elk.

»Tega vam ne morem povedati,« je odvrnil Johnson ki je bil še vedno ves zmeden. »Hotel sem prečkati cesto, ko je prišel k meni nek neznanec ter me vprašal, če sem jaz gospod Johnson. In še preden sem mu utegnil odgovoriti in preden sem se zavedel, je že potegnil samokres in streljal name.«

Johnsonov suknič je bil od strela ves ožgan.

»Ne, ne bom se vrnil k vam. Tudi ne verjamem, da me bodo spet napadli.«

Pravkar sta se vrnila dva detektiva, ki sta imela nalogo, da bida pred Dickovo hišo. Varstvu teh dveh je Elk zaupal Johnsona.

»To so pa res najpodjetnejši ljudje, kar sem jih kdaj videl na delu,« je rekel Elk kimaje z glavo. »Clovek bi mislil, da bodo zadovoljni z uspehi v Gloucestru in da ne bodo iskali še drugega postranskega opravila.«

»Kadar boste toliko vedeli o žabarju, ko vem jaz, se ne boste prav nič čemur več čudili,« je rekel Broad.

Šesta ura je že odbila, a iz Gloucestra še ni bilo nobene vesti. Ob sedmih je bila Ela že tako žalostna, da je bila vredna usmiljenja. Vso noč je bdela ter čakala tako zelene novice. Zadržala se je vso noč nenavadno pogumno. Ko pa se je bližala ona strašna ura, ko bi bilo treba zreti najtrši resnici v oči, so jo sile zapustile. Ob pol osmi uri je zazvonil telefon in Elk je s panteriskim skokom skočil k slušalki.

»Kapetan Gordon je pred eno uro odšel iz Dikotia,« se je glasila vest.

»Dikotia?« je momljal Elk ves obupan. Pogledal je na uro. »Pred eno uro? Potem bi moral priti v Gloucester v šestdesetih minutah!«

Ela, ki se je naravnost silila, da bi popila kavo, ki ji jo je prinesel sluga v sobo, je prišla k telefonu, ko je slišala, da se Elk telefonično pogovarja. Elk ni upal nadaljevati razgovora ter je rekel na kratko:

»Je že dobro!« in položil slušalko na vilice.

»Kakšne so vesti, gospod Elk?« V njenem glasu je zvenel zadržan jok.

»Vesti?« je rekel Elk in se silil, da bi se nasmehnil. — »Ah, te so dobre.«

»Kdo je telefoniral?« je spet vprašala.

»Ah, kaj?« je rekel Elk in ježno pogledal na telefonski aparat. — »To je bil le eden mojih prijateljev, ki me je za noč povabil na večerjo.«

Ela je mirnega koraka odšla v jedilnico. Elk je s prstom pomignil Amerikancu, naj pride bližje.

Višja tečajna zavoda za italijansko kulturo

Zavod za italijansko kulturo v Ljubljani bo v najkrajšem času začel z višjim tečajem o italijanski kulturi in s tečajem za jezikovno izpopolnitev. Učna snov za tečaj o kulturi obsega: zgodovino italijanske književnosti, zgodovino miselnosti in ved in zgodovino umetnosti.

Tečaj za jezikovno izpopolnitev bo obravnaval vprašanja znanstvene slovniče, sintakse in stilistike, kakor tudi konverzациjo. Oba tečaja se bosta nadaljevala tudi v akademskem letu 1943/44.

Vpisnina znaša 100 lir. Interesenti naj se obrnejo na tajništvo zavoda na Napolconovem trgu 6, od 16. do 19.30 ure.

LJUBLJANA

Koledar

Sreda, 5. velikega travna: Pij V., papež; Irena, mučenica; Maksim, mučenec; Irenej, mučenec.

Četrtek, 6. velikega travna: Janez Evang. Latinskih vrat; Benedikta, devica.

Obvestila

Koncerti na dveh klavirjih, ki jih izvajata pianistki Marta Bizjak-Valjalo in Silva Hrašovec, imajo vedno več privlačne sile in krog stalnih obiskovalcev teh koncertov je tudi vedno večji. To je dokaz velikega zanimanja med našo koncertno publiko tudi za to panogo glasbenega udejstvovanja. Obe pianistki se za vsak svoj koncertni nastop pripravljata z vso ljubeznijo in navdušenostjo in sestavljata tudi zelo srečne in pester koncertne sporede. Tudi v petek nam bosta zaigrali iz te zakladnice skladbe, ki so po večini pri nas prvič na sporedu. Zastopani so s svojimi deli skladatelj Clementi, Tarenghi, Piccioli, Chopin in Pfeifer. Koncert bo v petek, 7. t. m., ob 7 zvečer v mali filharmonični dvorani. Predprodaja v knjigarni Glasbene Matice.

Chopinov večer bi lahko imenovali koncert slavnega pianista Carla Vidussa, to pa zato, ker bo igral na tem svojem koncertu 24 Chopinovih Etude, t. j. op. 10 in op. 25. S tem je gotovo ustregel ogromni večini našega koncertnega občinstva, ki se živo zanima za Chopinova dela ter se jih oklepa z veliko ljubeznijo in spoštovanjem. Vidusso je znamenit interpret skladb nesmrtnega poljskega skladatelja in je dobil na nekem tekmovanju v Varšavi ravno z izvedbo Chopinovih del prvo najvišjo nagrado. Poleg Chopinovih Etude bo igral Vidusso na svojem koncertu v Ljubljani še Beethovovo Sonato op. 10 in šest Etude, ki jih je napisal italijanski skladatelj Ferrarri Treccate. Vidussov klavirski koncert bo v ponedeljek, 10. maja, ob 7 zvečer v veliki filharmonični dvorani. Predprodaja v knjigarni Glasbene Matice.

»Zmago lučie«, krasen domač misterij, ki ga je napisal član ljubljanske drame Milan Skrbinšek, bodo igralci frančiškanske prosvete ponovili v nedeljo ob 7 zvečer v frančiškanski dvorani. V tej duhovni drami, ki ima poleg drugih vrednot še to prednost, da je domača, odmeva velik klic po obnovi sodobnega človeka in veji v večno zmago Luči in Dobrote.

»BLISK«! »BLISK«!

»BLISK« je divja zgodba volka, v katerem se pretaka kapljica pasje krvi, ki mu je ostala po psu očetu izpred 20 rodov.

Zasnežene kanadske severne planjave, prekrasni gozdni in gorati predeli Kanade, lepota severnih noči in polarne svetlobe tvorijo okvir napeti zgodbi tega volka, ki bije boj za obstanek z drugimi divjimi živalmi.

Knjigo je spisal mojster opisovanja življenja živali J. Curwood.

Knjiga, ki je izšla v »Slovenčevi knjižnici«, bo gotovo največje veselje vsem bralcem, saj šteje med najlepše spise tega znamenitega in tudi že pri nas znanega pisatelja.

Ilustrirana izdaja

MARTINA KRPAHA,

po katerem je že toliko spraševanja, bo izšla v treh tednih.

Naznanite sobe! Mestno županstvo še vedno zlasti v sredini mesta nujno potrebuje več čedno opremljenih sob za nastanitev oficijerjev in uradnikov. Kdor koli ima kako primerno sobo, naj jo takoj naznani mestnemu odpravniku v sobi št. 25 v III. nadstropju magistratnega poslopja za Robbovim vodnjakom.

Pletilske mojstre in mojstree-obrtnike vabimo, da se v soboto, dne 8. maja, t. l., ob 15 udeležijo sestanka, ki bo pri Odseku za obrtništvo v Čopovi ulici 1-11, vhod, v zadevi odobritve cen. Poimenska vabila se ne bodo pošiljala. Udeleženci naj prinesejo s seboj svoje kalkulacije.

Uradne ugotovitve mednarodnega znanstveniškega odbora o pokolju poljskih častnikov

Berlin, 4. maja. s. Na včerajšnjem tiskovnem sestanku v nemškem zunanjem ministrstvu so razdelili uradni zapisnik mednarodne komisije, ki je imela nalogo podati izid preiskave o pokolju, ki so ga Sovjeti zagrešili v Katynskem gozdu. Zapisnik so podpisali zdravniki iz dvanajstih držav, vseučiliški profesorji in veliki znanstveniki, med njimi tudi profesor Palermo, predavatelj kriminalne medicine na napoljskem vseučilišču in švicarski profesor Neville. Izid preiskave znanstveno in neizpodbitno dokazuje zverstvo, s katerim je bil izveden pokol na polno odgovornost krvnikov iz Kremlija.

Najprej zapisnik poudarja, da so ostala na oblekah vseh žrtev še vedno znamenja častniških stopen, kakršne je imela poljska vojska, nato pa ugotavlja, da je bila večina poljskih častnikov, najdenih pri Katynu, postreljena s samokresnimi krogli 8 mm in da je bila velika večina žrtev ustreljena od zadaj v tilnik. V več primerih so izvedenci lahko po legi trupel in po smeri strela skozi telo ugotovili, da je krogla prebila eno žrelo, nato pa se je zapčila v truplo častnika, ki je bil malo

poprej ubit. Ta ugotovitev daje slutiti, da je bilo nekaj skupinskih usmrtitev izvedenih na robovih grobov, ki so bili izkopani zato, da bi se izognili raznim nevarnostim in neprijetnim prevozom. Zapisnik se končuje z naslednjim zaključkom, ki so ga podpisali vsi člani komisije:

V Katynskem gozdu je komisija pregledala grobišča, v katerih so ležala trupla poljskih častnikov. Dosele je bilo odkopanih sedem grobišč z 982 trupli, katera so člani komisije strokovno in natančno pregledali. Za 70% trupel so že ugotovljena imena. Na truplih se točno vidijo znamenja, da so bile vse žrtve ustreljene s krogli v tilnik. Iz izpovedi prič, iz pisem, dnevnikov in listov in podobnega najdenega gradiva se sklepa, da je bil pokol izveden v marcu in aprilu 1940. Ta sklep narekujejo skladno prav vsi izsledki preiskave.

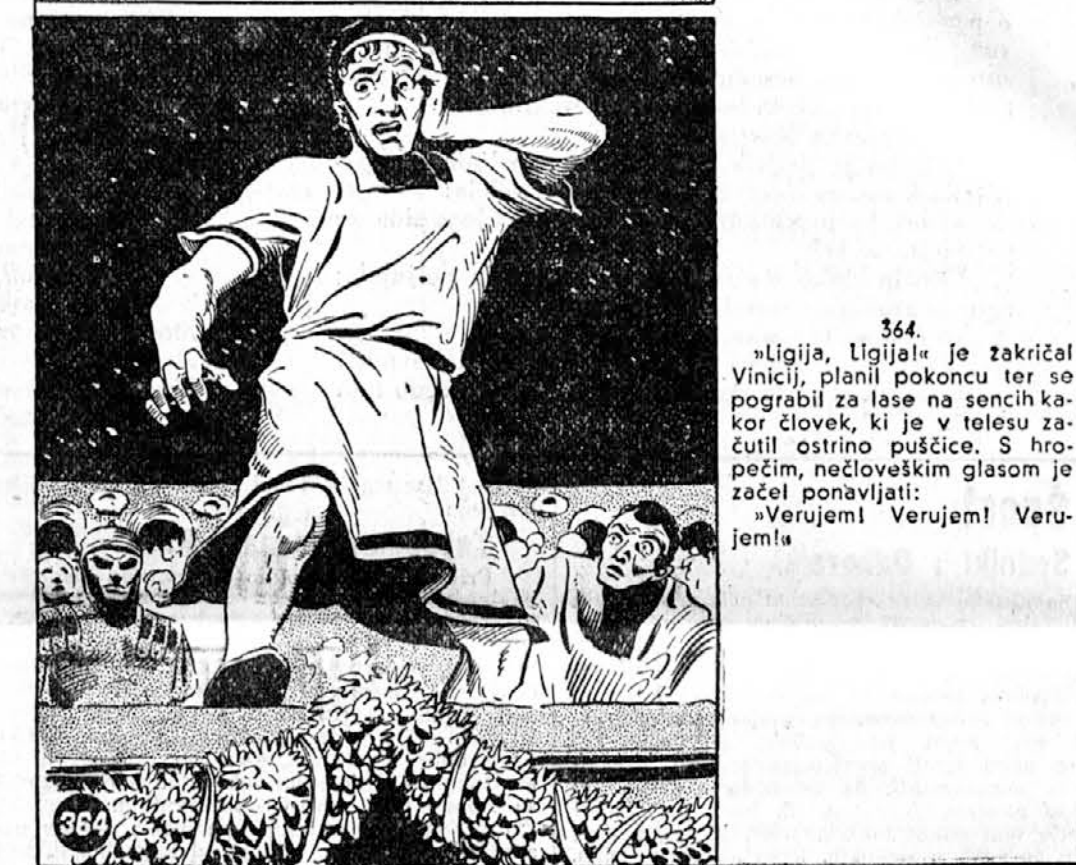
Nato sledi podpis dvanajstih znanstvenikov, ki so bili člani komisije. V tujaknjih političnih krogih poudarjajo velik politični pomen tega dokazila, ki vnovič dokazuje, kakšnih zverinskih sredstev se poslužujejo Sovjeti.

HENRIK SIENKIEWICZ

ROMAN V SLIKAH

363.
Množica je zaradi njegove negibnosti začela biti nepotrpežljiva, toda ni ji bilo treba dolgo čakati. Nenadno so zadonele trobente, potem se je odprla mreža nasproti cesarskemu odru. V areno je med kiki nameščencev planil pošasten germanski tur in nosil na hrbtno golo žensko telo.

364.
»Ligija, ligija!« je zakričal Vinici, planil pokoncu ter se pograbil za lase na sencih kakor človek, ki je v telesu začutil ostrino puščice. S hropečim, nečloveškim glasom je začel ponavljati:
»Verujem! Verujem! Verujem!«

zaposleni pri izsuševalnih delih, torej ljudem, ki brodijo po vodi, ali hodijo vsaj po mokrih tleh. In izkazalo se je, da so tudi za takšne delavce zelo primerni, udobni in trpežni.

poteče v noči na petek. Lewis je dejal, da bodo rudarji zapustili v soboto delo, ako se do tedaj ne bo začela razprava. Sprito se izjave je ravnateljstvo za vojno izdelavo prepustilo to vprašanje v rešitev Rooseveltu. Ta je zapovedal vsem delavcem, ki stavkajo, da se morajo najkasneje do sobote zjutraj vrniti na delo. Brzjavil je predsedniku Lewisu, da bo tedaj, če bi se delavci do desetih v soboto ne vrnili na delo, prisiljen uporabiti sredstva, ki jih ima kot poglavar države in poveljnik vojske, da prepreči, da vedenje rudarjev ne bi oviralo izvedbe vojnega programa. Roosevelt je zatrdil, da vedenje rudarjev ni le protest proti lastnikom rudnikov, da bi jim vsilili zahtevo po povišanju plač, pač pa je naperjeno tudi proti vladni sami. Predsednikov oklic ni veljal le 75.000 stavkujočim rudarjem, pač pa tudi ostalim 45.000, ki groze, da bodo v petek prenehali z delom.

Nove pridobitve na polju nemške gospodarske samostojnosti

Tropski raj ob gornjem Renu — Čevlji, ki zanje ni treba ne usnja ne žbljev in ne drete

Berlin, maja 1945. — Nemčija je bila vedno dežela tehničnih in znanstvenih čudes, in to dejstvo danes priznajo vsi. Tudi v času sedanje vojne znanstveniki in tehniški strokovnjaki ne poznajo počitka, rekli bi celo lahko, da je njihovo udejstvovanje na vseh poljih še temeljitše, kakor pa je bilo v prejšnjih mirnih časih. Lahko trdimo, da je skoraj ni stvari, ki se ne bi posrečila, pa naj bo to na katerem koli polju človekovega udejstvovanja, zlasti pa še na polju kemije. Pa tudi preprosta in dobra nemška zemlja se zdi, da daje vedno nove bogate sadove v teh letih, ko toliko ljudi onstran Rokavskega preliva in onstran Atlantika tako željno pričakuje, kdaj bo vse nemško ljudstvo in z njim vred tudi ljudstvo v zavezniških deželah od lakote pomrlo.

Znani so uspehi, ki so bili doseženi pri žitnem pridelku, pri sajenju krompirja in pridelovanju drugih živil. »Nachtausgabe« govori v eni svojih zadnjih števil o nekem nadaljnjem izrednem pridelku, glede katerega bi pred nekaj leti vsak smatral za največjo neumnost, če bi kdo o njem pravil, da ga imamo tudi na evropski celini, ne samo drugod v oddaljenih prekomorskih deželah. Gre čisto enostavno za kavo. Vsak lahko reče, da ima tudi Nemčija svojo »kavo«. Pri tej trditvi pa je treba upoštevati dejstvo, da obstoje tudi takšne naravne ovire, na primer vremenske razmere, ki jim nobena človeška sila ni povsem kos.

Tropski raj pod »Cesarskim prestolom«

Med številnimi griči okrog gornjega Rena, med Badenom in Friburgom, glavnim mestom Črnege lesa, je tudi grič, ki je bil nekoč ognjenik in ki ga imenujejo »Cesarski prestol«. Ugotovili so, da vlada tu izredno podnebje, takšno, da bi ga lahko primerjali z južnim evropskim. In res je tu vse leto povprečna temperatura 10,8 stopinj nad ničlo. Zrak je kakor kje ob Sredozemskem morju, in na griču, ki ima sijajno lego ob zgornjem Renu in ki se dviguje iz sedmih dolin na področju med Friburgom in Črnim lesom, je mogoče gojiti, kakor so pred nedavnimi dokazali, tudi tropske rastline. Vinska trta na primer odlično uspeva do višine 500 metrov. Po hribu so speljane globoko vsekane poti. Tu lahko vidiš, kako lepo uspevajo pridelki, kakršne dajejo kraji ob Sredozemskem morju. Tu raste vse, od vinske trte do najsočnejšega južnega sadja, od tobaka do oliv, v bližini kraja, ki se imenuje Sponeck, pridelujejo celo vseh vrst čaj. Vinogradi nudijo čudovito sliko, a tisto, nad čemer se človek, ki ga pot zanese v te kraje, najbolj začudi, so ponosni kavini nasadi.

Pred nekaj leti so v kraju Wasserweiler, ki leži med griči, visokimi do 500 metrov, med katerimi se mirno vije Ren, nekateri kmetje ob sodelovanju specialistov za tropsko rastlinstvo, sklenili poskusiti s pridelovanjem kave, ko so videli, kako rodovitven je ta blagoslovljeni košček nemške zemlje. Stvar ni bila lahka in je zahtevala dokaj skušen in poskusov. Slednjič

pa so se ti poskusi izkazali za zelo uspešne in kmalu so začeli saditi domači kavovci tudi po sosednjih krajih in pokrajine. Najboljše vrste kave sicer še ni bilo mogoče pridelovati. Ta v nemškem narodnem gospodarstvu danes še nima prave veljave, toda dejstvo je, da danes v Nemčiji vsaj nekaj ljudi že lahko pije svojo domačo kavo in ni treba prositi zanj kakšnega ošabnega, danes Nemčiji sovražnega brazilskega pridelovalca kave.

Tako danes v »tropskem gornjem Renu«, kakor v Nemčiji imenujejo to gričevnato pokrajino, raste poleg palm, vinske trte, čaja, oliv in vseh vrst sredozemskih in tropskih dišav tudi eksotična kava.

Od sile trpežni čevlji, čeprav niso iz usnja

Berlinsko časopisje pa te dni poroča še o neki drugi važni iznajdbi, ki je do nje prišla ob sodelovanju znanstvenikov nemške tehnika. Gre za iznajdbo, ki je povsem nekaj drugega kakor škodolica dišeče kave. Posrečilo se jim je najti način, kako je mogoče izdelovati najboljše čevlje brez usnja, pa tudi brez žbljev, drete, smole itd. Veliki uspehi, ki so jih dosegli s tako imenovanimi podplati »P«, t. j. podplati, ki jih v Nemčiji izdelujejo iz umetno narejene snovi »Polyvinylcoloride«, so privedli nemške tehnike do tega, da poiščejo pot, da bi ta snov prišla čimbolj v rabo. Ker ima snov »P« podobne lastnosti kakor usnje in ker je čevlji, narejen iz nje tudi trpežen in ker je povrhu še vsa polna drobnih luknjic, zaradi česar se noge lahko temeljito prezračijo, če ima čevlji takšne vrste podplat, so po številnih poskusih začeli iz »Polyvinylcolorida« izdelovati ves čevlji, tudi zgornje dele.

Ti čevlji najnovejšega nemškega izdelka imajo celo nekatere prednosti pred drugimi. Nogi se lepo prilagajajo in jih je mogoče sijajno prikriti in izdelovati točno po meri. Če človek opazuje, kako izdelujejo omenjeno snov, se mu zdi, da so čevlji, narejeni iz nje, kakor iz bron ali jekla. Če je le malo sonca, se ti čevlji izredno hitro posuše, če so bili mokri. So silno prožni in nimajo nikjer nobenega šiva, a so kljub temu prav takšne oblike, kakor čevlji iz usnja.

Da bi te čevlje preskusili, koliko so trpežni, so jih najprej dali skupini delavcev, ki so bili

Rooseveltova prizadevanja za preprečenje splošne rudarske stavke v Združenih državah

Buenos Aires, 3. maja. s. Komaj se je Roosevelt vrnil s potovanja po Združenih državah, ki je trajalo 17 dni, že se mora baviti z najhujšo delavsko krizo, kar jih je doživel v desetih letih svojega predsednikovanja. Kajti zvezi rudarjev in ravnateljstvu za vojno delo se ni posrečilo doseči sporazuma za ureditev rudarskih mezd. Zaradi

37.000 stavkujočih in 450.000 takšnih, ki groze, da se bodo stavkajočim pridružili, mora Roosevelt izdati zelo hitro učinkovite ukrepe, da bi tako preprečil polom vojnih prizadevanj Združenih držav. 30 dnevno premirje, ki sta ga določila predsednik rudarske zveze John Lewis in predsednik ravnateljstva za vojno delo William Davis,

CONRAD RICHTER:

PLANJAVA

Napotil se je z veliko kozlovsko kožo proti oboram; vedel sem, da bo še danes jezdil. Bil je veličasten v svoji sivi suknji z mogočnimi pleči; škrici njegove suknje so vsili ob sedlu; njegovi visoki, nagubani škornji, neočisti od kar je bila odšla Lutie Brewtonova, so bili tako različni od gizdalinskih obutev modernega zapada.

Ježdili smo skozi zeleno steno bombaževcev in vlažnih, košatih tamarisk, ki jih je bila posadila Lutie Brewtonova. Pri oborah in kolibah sem videl cowboye opazovati tri jezdece, ki so jezdili po vzpetini. Sonce se je lesketalo na njih in na njihovi sedleni opremi kot živo srebro. Ko so prijezdili bliže, sem razločil modre uniforme, svetleče sabljine nožice, čepice z zlatimi značkami in vzravnane hrbe častnikov iz Forta Ewinga.

Stric je dvignil glavo s tisto gosposko, izvalno kretnjo divjega žrebca. Čakal je v robati in drzni veličastnosti, dokler se ni dalo spoznati jezdeca, ki je jezdil na čelu čete na nepodkovanem konju. Bil je major Wilberforce, zaslužen vojak z rdečimi košatimi brki.

Slekel si je rokavico ter jo pomolil v pozdrav doli s sedla. »Taborimo doli pri izviru na vaši veliki »vegi«, gospod polkovnik,« je pozdravil. »S kapetanom sva pripeljala četo šestdeset mož in nisva mogla odoletiti želji, da ne bi obedovala pri vas.«

Kar je povedal, je bilo rečeno v prijateljskem tonu. Opazil sem, da so hlapci v pričakovanju gledali na strica. Ponašal se je skrajno vljudno, vendar se je zdelo, da so se mu brki naježili in oči izbuljile. Čez nekaj časa, kar pa se je meni zdelo cela večnost, je nagnil glavo.

»Prosim, gospodje, ali hočete vstopiti? Naj ordonanci nahranijo vaše konje.« Z močno brzdanim govorom in koraki je kazal pot nazaj k hišni galeriji.

Vse popoldne sem opazoval majorja in kapitana, ki sta se trudila, da bi vrnila prijateljstvo prejšnjih dni. Sedela sta na salonskih stoli ter zrla na uslužnega gostitelja, pila whisky in pripovedovala svoje prigode iz službovanja. Nekje v veliki hiši so otroci razgrajali in vpili pri igri. Obedovali in večerjali smo v veliki obednici. Nič ne omenil imena Lutie Brewtonove. Tako varljivo se mi je zdelo, da je ni bilo in da so nesterji gomazeli kot ovce preko naše velike »vege«!

Ob rezgetu njihovih konj, ki se je ta večer razlegel do hišne galerije, so se častniki dvignili, da pojezdijo nazaj k svojemu taborišču. Tudi moj stric se vstal.

»Gospod major, ali smem zvedeti, kdo je ukazal četam priti na mojo prerijo?«

Častnik je gledal resno preko svojih rdečih brk.

»Po nalogu predsednika, gospod polkovnik,« je rekel tiho.

»Ali smatra predsednik za potrebno,« je nadaljeval stric z neusmiljeno ironijo, »da ostanete vi in vaše čete nekaj časa tukaj?«

»Do nadaljnjih povelj, gospod polkovnik.« Major se je odkašljaj ter pogledal kvišku. »Upam pa, da bomo kljub temu ostali prijatelji.«

Moj stric ni odgovoril. Čutil sem, kako je grenkost pritiskala na njegovo srce, kot upogibajo vroči puščavski vetrovi cedre skalnatih landronskih canonov. In končno so se postopoma omilile modre žile na njegovem vratu in rokah. Vedel sem, da je besnost viharja začasno popustila ter da ne bo nikdar poslal svojih mož v boj proti četam svoje domovine, marveč se bo rajši neusmiljeno ponižal, s tem da jih bo zjutraj poslal nazaj k njihovim prvotnim taboriščem.

»Lahko noč, gospodje,« je dejal rezko, ko so odhajali. »Nas te lahko zadržali vi, da nismo odpihnili nesterjev; toda prerije ne more niti sam Bog!«

Dolgo zatem ko so bili odšli, sem ga opazoval. V svetli junijski mesečini, ko je bilo svetlo kot podnevi, je negibno stal na galeriji in zrl v veliko »vego«. In to noč, ko sem budno ležal na svojem ležišču ter strmel v belo meglo, ki je prihajala skozi

zastirno okno, sem si domišljeval, da vidim v tej mlečni megli prerijo, kakršno sem bil videl vse svoje življenje in kakršne ne bom nikoli več: poleti mi trava boža moja meča v stremenih in prirojske pravice tekajo pred mojim ponyjem; na v črtno se pogrezajočih bazarjih vlada hrup vodebov; stričeva sedemdesetisočglava živina se vali; sledovi neskončne igre zimskega snega in tisoči ton sena se suše in polagajo na kupe; in ko spomladi ozelene močvirja na domačem ranchu, se vsepovsod širi vonj po topli, vlažni zemlji in smaragdni ogenj doseže plen za plenom; konji prhajo in rezgečejo med pašo; in vsepovsod ta nepopisna samota tega izgubljenega morja trave.

X. poglavje.

Čudno me je presunilo, ko sem videl, da je naslednje jutro sonce vzšlo kot po navadi na vzhodni strani ravnine. Pri zajtrku sem poprosil strica, če bi smel pojezditi s cowboji od »Red Lakea«, da bi poiskal svojo izgubljeno kobilo. Premeril me je s svojimi kot oglje črnimi očmi in mislim, da je vedel, čemu nisem hotel ostati, a rekel ni ničesar. S časom smo prispeli v naše taborišče ob »Red Lakeu«; poletni dež se je usipal z neba.

Vso noč je kapljala voda s strehe taboriščne hiše s čvrstnim klop, klop, klop, da se je zdelo, da so se celo moja ušesa napolnila s tem šumom. In na mah sem vedel, da sploh nisem ubežal vsemu temu. To, kar je tako odmevalo v mojih možganih, je bil klop, klop, klop volovskih parkljev, koles, pogrezajočih se v močvirje, grgrajočih glasov mož in piskajočih glasov žena, kričanja otrok, kokodakanja koz in ovac ter vseh tistih zaničljivih govoričenj nesterjev, ki so se porazkropili po ranchu kot zmago-slavna armada.

Ko sem jezdil nazaj h glavnim prenočiščem, sem ugotovil, da so se nesterji naseljevali na najlepših prostorih naše velike »vege«; kot prirejski psi so si izgrebavali dupline za kolibe, ometavali z blatom stavbe iz hlodov landronskih cedev, napenjali bodoče žice tam, kjer so se vedno prosto pasli naši konji, govedo in antilope ter kričali na vprege iz mul in volov, ko so s plugi razkopavali nedotaknjena s travo pokrita tla.